

קידום הפריפריה

/ חיים ביבס

לאזן את מענקי האיזון

בנק ישראל פרסם לאחרונה דוח כלכלי לשנים 1998-2011 המצביע על העמקת הפערים בין המרכז לפריפריה. מהדוח עולה, כי בשנים האחרונות עזבו עשרות אלפי תושבים את יישובי הפריפריה ועברו ליישובי המרכז, שם ההכנסה גבוהה יותר.

מגמת ההגירה השלילית דוחקת את יישובי הפריפריה לעוני גדול יותר ומחלישה אותם, בעיקר בשל הריכוז והעלייה של מגורי כלכלה חזקים, כגון תעשיות הייטק, באזור המרכז. הסוגיה הזו נוגעת באבני היסוד של הכלכלה הישראלית. זה עשרות שנים נאבקות רשויות פריפריאליות על תקציביהן אל מול גורמי הממשלה, נקלעות לגירעונות, ובמציאות זו אין בכוחן לפתח ולהקים מרכזי כלכלה חזקים לשיפור אחוזי התעסוקה האזורית ולעידוד ההגירה החיובית ליישוביהן. חלק מהפתרון טמון בשינוי התפיסה התקציבית, שינוי שאינו כרוך בהכרח במאבקים נגד הגורמים הממשלתיים, כי אם להיפך. מאבקים שעורך השלטון המקומי נגד השלטון המרכזי הותירו את הצדדים רצוצים, וגרוע מכך - ללא התמיכה הכספית הנדרשת ליישובים.

השקעה תקציבית של המדינה בפריפריה היא חיונית ואכן בשנים האחרונות גדלה ההשקעה הממשלתית בפיתוח התשתיות ובחיבורן לאזורי הספר, דוגמת פתיחתה המחודשת של רכבת העמק. הדרך הנכונה לקדם את הפריפריה היא באמצעות שיתוף פעולה הדוק ומקצועי בין הגורמים הרלבנטיים בשלטון המקומי לשלטון המרכזי. כך, ניתן יהיה להציג לממשלה את הצורך המידי לתוספת של מאות מיליוני שקלים לטובת הפריפריה, ולייעל את ניתוב הכספים למקומות הנכונים.

במקביל, יש להידרש יחד עם משרדי הפנים והאוצר לטיפול בסוגיות ליבה נוספות כגון מענקי האיזון. כיום, מענקי האיזון אינם ניתנים במלואם לרשויות מוחלשות, אלא באחוזים יחסיים. וכך, נוסף לכך שרשויות אינן יכולות לעמוד בתקציביהן, לא נותרים להן משאבים ואמצעים לפיתוח דיוור, תשתיות, תחבורה, תעסוקה וכיוצא בזה.

רשויות באזורי הגבול אינן צריכות לעמוד לבדן ובפני עצמן. השלטון המרכזי צריך להירתם לטובת הפריפריה. רק לאחרונה נחתמו הסכמי הגג עם המדינה להגדלת אחוזי הבנייה

הקצאת יותר תקציבים ממשלתיים וניהול מקצועי ומיומן של הרשויות החלשות הם הפתרון שיפצח את קשיי הפריפריה ויוליד תוצאות בשטח

במספר רשויות במרכז. בשיתוף עם הממשלה, ניתן להקצות חלק מההכנסות - שיתקבלו משטחי הבנייה - לפיתוח הקרקע בפריפריה. כך למשל, יוגדר כי אחוז מערך הקרקע המשווקת במרכז יועבר לטובת פיתוח ובניית שכונות בפריפריה.

מחיר הקרקע בפריפריה נמוך יחסית. פיתוחה יוכל להעלות משמעותית את היצע הדירות, ולסייע בפתרון בעיית הדיוור. היום במיוחד, עם ההיערכות למעבר צה"ל לנגב, פיתוחו הכלכלי והנדל"ני של הנגב יאפשר לקלוט אוכלוסיות איכותיות לדרום. ההשקעה בהון האנושי היא השקעה לטווח הרחוק בחינוך, בתרבות ובכלכלה.

הקצאת תקציבים ממשלתיים לפיתוח הפריפריה, לצד ניהול מקצועי ומיומן של רשויות פריפריאליות ותמיכה כלכלית ראויה, הם הפתרון שיפצח את קשיי הפריפריה ויוליד תוצאות בשטח. ●

הכותב הוא יו"ר מרכז השלטון המקומי וראש עיריית מודיעין-מכביסדרעות